

CEAOB:n tarkastusvaliokuntakyselyjen tuloksia

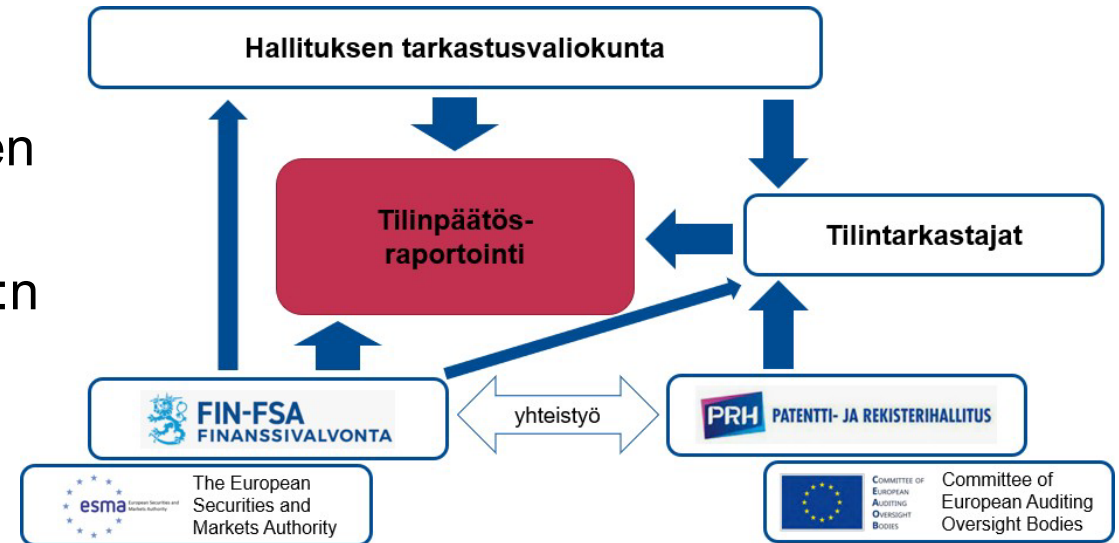
IFRS-ASiantuntija Laura Heinola

Esityksen sisältö

- Taustaa hallitusten tarkastusvaliokuntakyselyihin
- CEAOB:n teemakysely 2021 koskien olennaisuutta (olennaisuuskysely)
- CEAOB:n markkinaseurantaa varten toteutettu kysely 2022 (markkinaseurantakysely)
- Fivan teema-arvio 2022 hallitustyöskentelystä pankkisektorilla (pankkien teema-arvio)

Fivan rooli CEAOB:n tarkastusvaliokuntakyselyissä

- EU:n tilintarkastusalan valvojen yhteistyöelin (CEAOB) laatii säännöllisesti kyselyjä EU:n tilintarkastusasetuksen mukaista markkinoiden laadun ja kilpailun seuranta varten
- Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) on CEAOB:n jäsen ja vastaa tilintarkastusalan markkinaseurannasta
- Fiva on tarkastusvaliokuntien toiminnan arvioinnista ja seurannasta vastaava toimivaltainen viranomainen (FivaL 50 i §)
  - Tarkastusvaliokuntakyselyt ovat osa Fivan edellä mainittua tehtävää
  - CEAOB:n kyselyt toteuttaa PRH (tai PRH ja Fiva): vastaukset molempien käytössä

27 artikla
Markkinoiden laadun ja kilpailun seuranta

1. Edellä olevan 20 artiklan 1 kohdan mukaisesti nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten ja tarvittaessa Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston on säännöllisesti seurattava markkinoiden kehitystä yleisen edun kannalta merkittäville yhteisöille tarjottavien lakisääteisten tilintarkastuspalvelujen alalla ja erityisesti arvioitava seuraavia:

- lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön laadullisten puutteiden yleisestä esiintyvyydestä johtuvat riskit, mukaan luettuina tilintarkastusyhteisöjen ketjun järjestelmälliset puutteet, jotka voivat aiheuttaa tilintarkastusyhteisön kaatumisen, lakisääteisen tilintarkastuksen palvelujen häiriintymisen tietyllä sektorilla tai eri sektoreilla, tilintarkastuspuutteiden riskin jatkuvan kasaantumisen ja finanssialan yleiseen vakauteen kohdistuvia vaikutuksia;
- markkinoiden keskittymisen taso, myös tietyillä sektoreilla;
- tarkastusvaliokuntien toiminta;
- tarve toteuttaa toimenpiteitä a alakohdassa tarkoitettujen riskien lieventämiseksi.

CEAOB:n tarkastusvaliokuntakyselyt

- Markkinaseuranta varten toteutetaan kyselyjä kolmen vuoden välein (tilintarkastus ja tarkastusvaliokunnat)
  - Vuonna 2016: Euroopan komissio kannustaa valvontaviranomaisia vuoropuheluun tarkastusvaliokuntien kanssa
  - Vuonna 2019: Sääntelyn vaatimuksia sovelletaan laajasti, mutta joissakin asioissa on vielä parannettavaa
  - Vuonna 2022: Eurooppalaiset tulokset julkaistaan ensi vuonna
- Lisäksi toteutetaan teemakyselyitä (tilintarkastus ja tarkastusvaliokunnat)
  - Vuonna 2021: Olennaisuus

The image shows three overlapping document covers. The leftmost is a white document from the European Commission titled 'KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE, EUROOPAN JÄRJESTELMÄRISKIKOMITEALLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE' regarding the development of audit services. The middle document is a blue cover from FIN-FSA and PRH titled 'REPORT ON THE AUDIT COMMITTEE SURVEY FEBRUARY 2020'. The rightmost document is a white cover from CEAOB titled 'CEAOB Analysis on Audit Committee indicators collected as part of the 2nd Market Monitoring report', featuring a pie chart showing the distribution of audit committees by employee count.

Linkki: [Komission raportti](#)

Linkki: [Fivan ja PRH:n](#)

Linkki: [CEAOB:n raportti 2020](#)

Employee Count Range	Percentage
1 to 9	13%
10 to 49	12%
50 to 249	22%
250 to 499	10%
More than 500	43%

Yleistä olennaisuuden käsitteestä

- IFRS-raportoinnissa käytettävä olennaisuus
  - Määritellään sijoittajan päätöksenteon näkökulmasta
  - Vaatii luonteen tai suuruuden tai molempien arviointia
- Tilintarkastuksessa käytettävä olennaisuus
  - Ohjaa tilintarkastajan työtä
  - Vaatii ammatillisen harkinnan käyttöä
  - Ilmoitetaan tarkastusvaliokunnalle EU:n tilintarkastusasetuksen mukaisessa lisäraportissa
- Tarkastusvaliokuntien odotetaan seuraavan ja valvovan käytettäviä olennaisuusrajoja IFRS-raportoinnissa ja tilintarkastuksessa, koska se vaikuttaa sijoittajainformaation laatuun ja luotettavuuteen

Olennainen:

Informaatio on olennaista, jos sen esittämättä jättämisen, virheellisen esittämisen tai tekemisen vaikeasti ymmärrettäväksi voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan päätöksiin, joita yleiseen käyttöön tarkoitetun tilinpäätöksen ensisijaiset käyttäjät tekevät tiettyä raportoivaa yhteisöä koskevaa taloudellista informaatiota sisältävän tilinpäätöksen perusteella.

Lähde: IFRS-standardit

Tilintarkastajat ovat käsitelleet virheinä raportissaan [REDACTED] arvioinnin tiettyjen erien osalta tilinpäätöksessä 2021. Tarkastusvaliokunta on arvioinut tätä osittaista näkemyseroa ja päättänyt tukemaan johdon arviota [REDACTED]. Nämä tietyt erät eivät ylittäneet Tarkastusvaliokunnan ja tilintarkastajien määrittelemiä olennaisuusrajoja.

Helsingissä [REDACTED] 2022

[REDACTED]
Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja

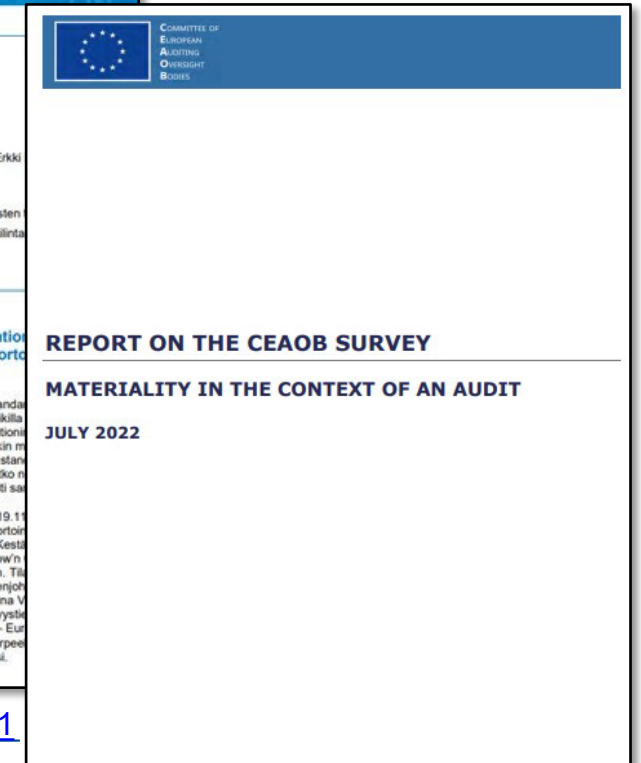
Lähde: Yhtiön tarkastusvaliokunnan vastaus

Olenaisuuskysely 2021

1. Tilintarkastusyhteisöiltä/tilintarkastajilta kysyttiin
  - Mitkä olivat tilintarkastusmetodologian mukaiset olenaisuuslaskennan periaatteet
  - Mitkä olivat tilintarkastuksissa käytetyt olenaisuuslaskelmat (30 PIE-yhteisöä)
2. Tarkastusvaliokunnilta kysyttiin tilinpäätösraportoinnin sekä tilintarkastuksen olenaisuutta koskevia näkemyksiä
  - Suurin osa kysymyksistä koski tilintarkastajan käyttämää olenaisuutta
  - Otos: samat 30 PIE-yhteisöä kuin kyselyn 1. vaiheessa
  - Vastausprosentti: 77 %

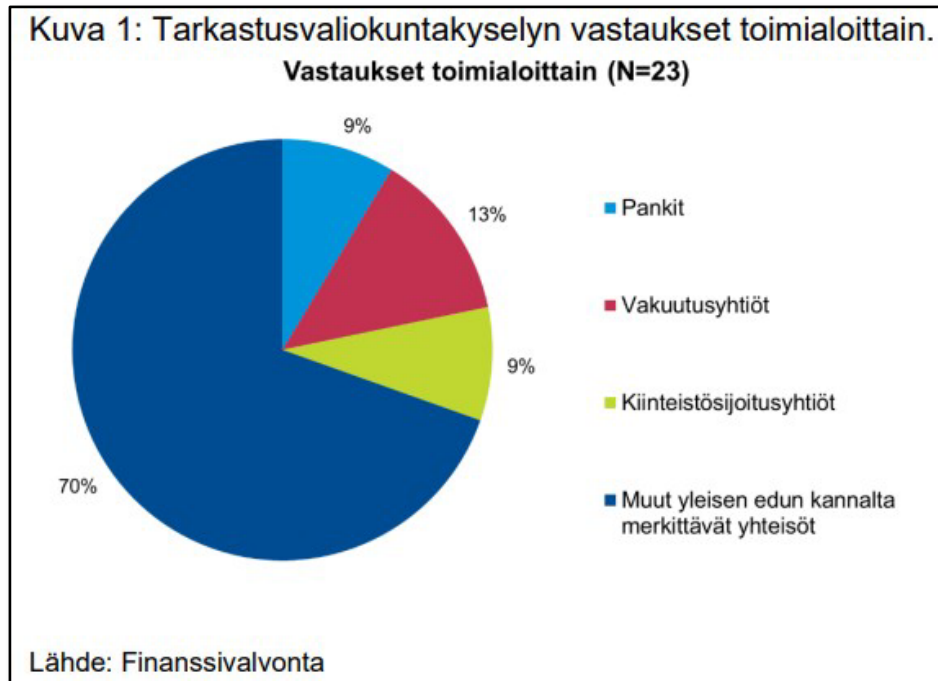
Linkki: [Markkinat-tiedote 2/2021](#)

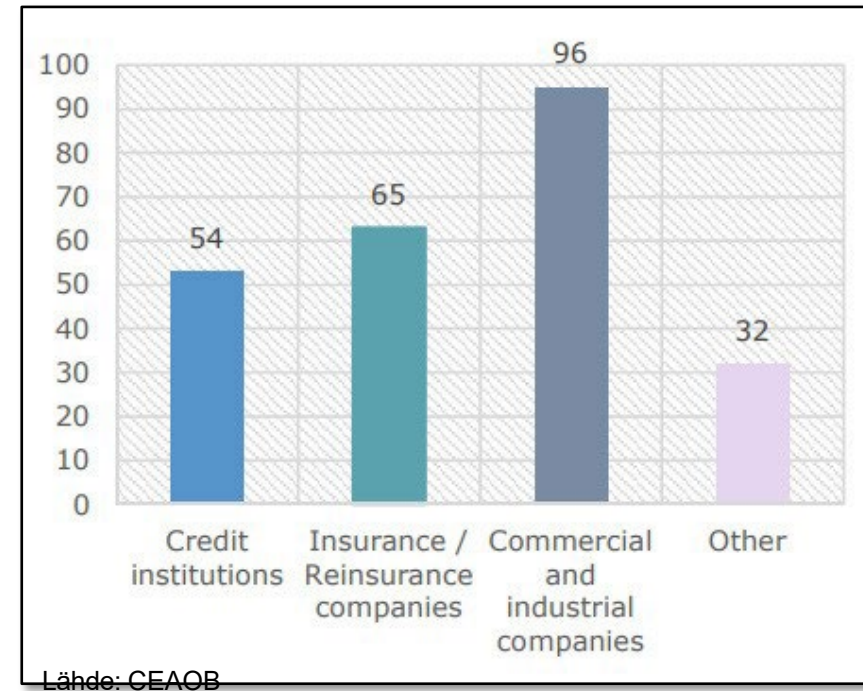
Linkki: [CEAOB:n raportti 2022](#)

Olennaisuuskyselyn vastaukset toimialoittain

Suomalaisyhtiöt

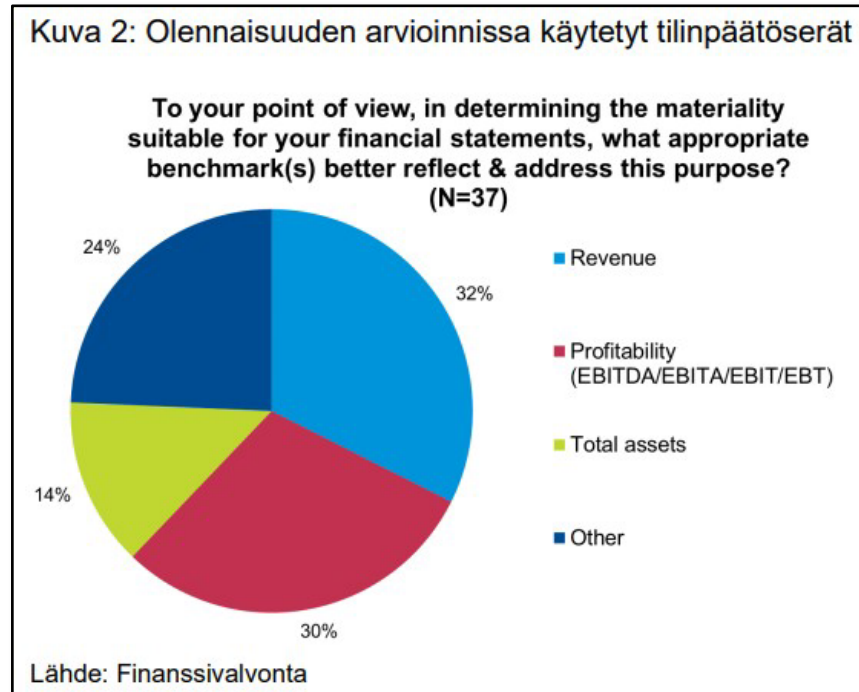
Eurooppalaiset yhtiöt

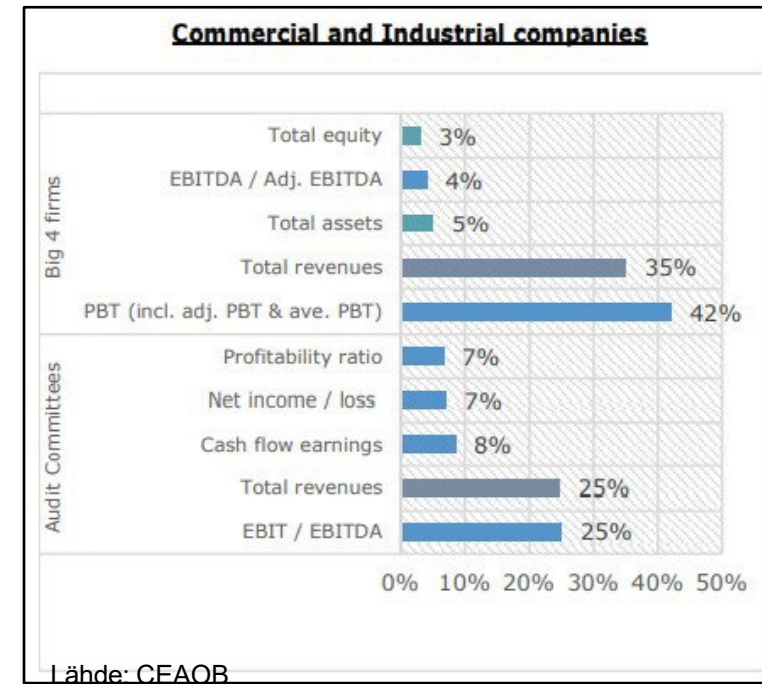
Monella toimialalla omat erityispiirteet koskien olennaisuusmittareita

Tarkastusvaliokuntien olennaisuusmittarit, pl. pankki-, vakuutus- ja kiinteistösektori

Suomalaisyhtiöt

Eurooppalaiset yhtiöt

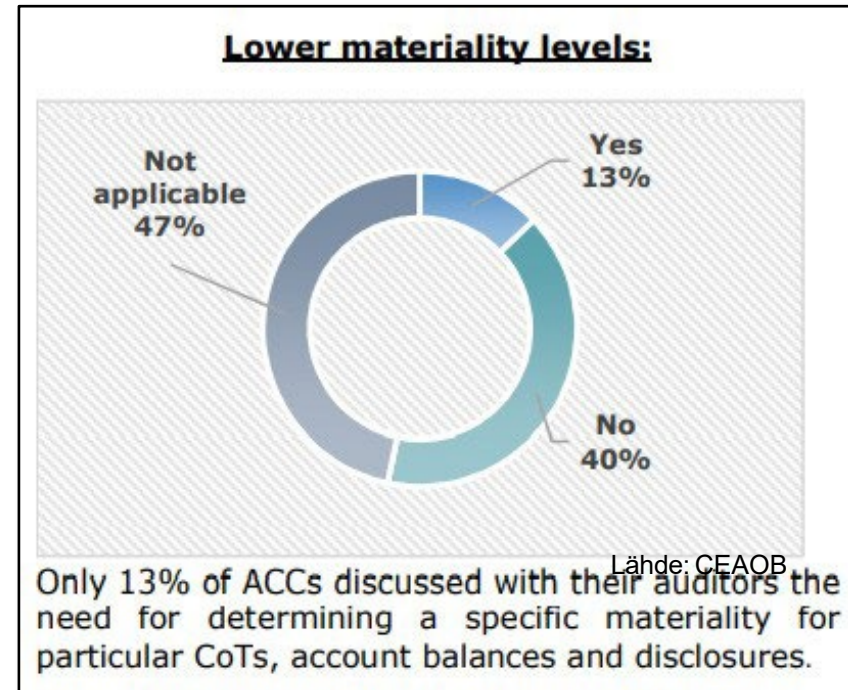
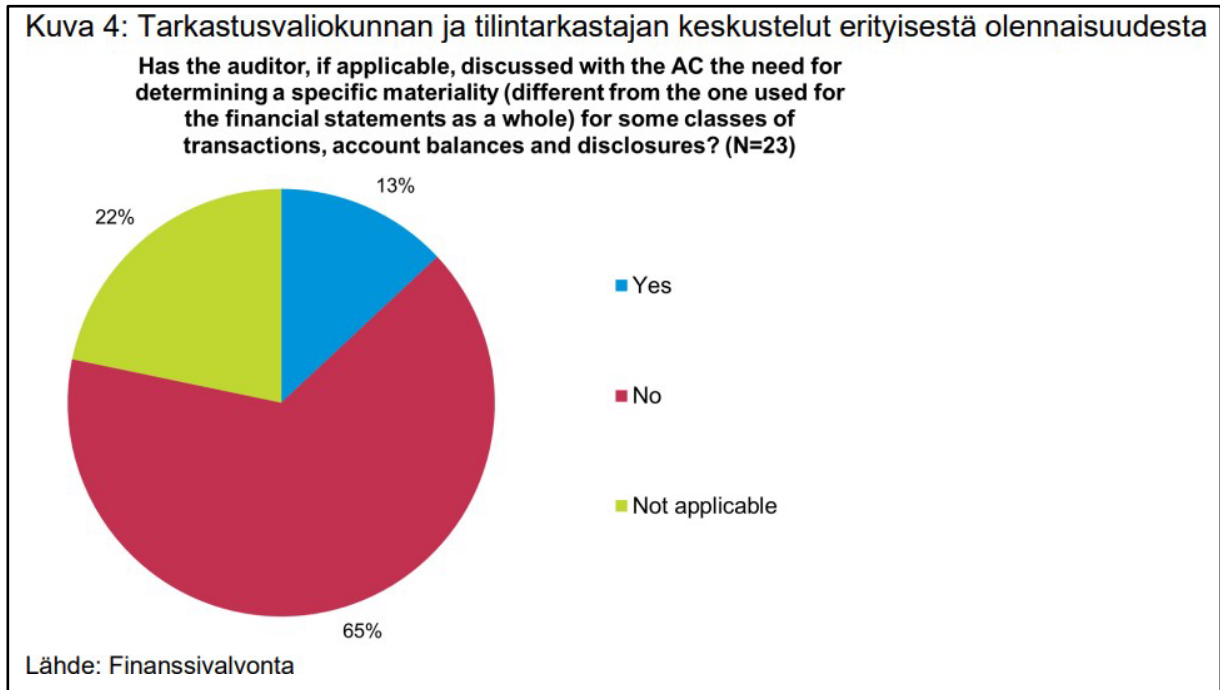
Liikevaihto ja kannattavuus yleisimmät olennaisuusmittarit

Tarkastusvaliokuntien ja tilintarkastajien keskustelut erityisestä olennaisuudesta

Suomalaisyhtiöt

Eurooppalaiset yhtiöt

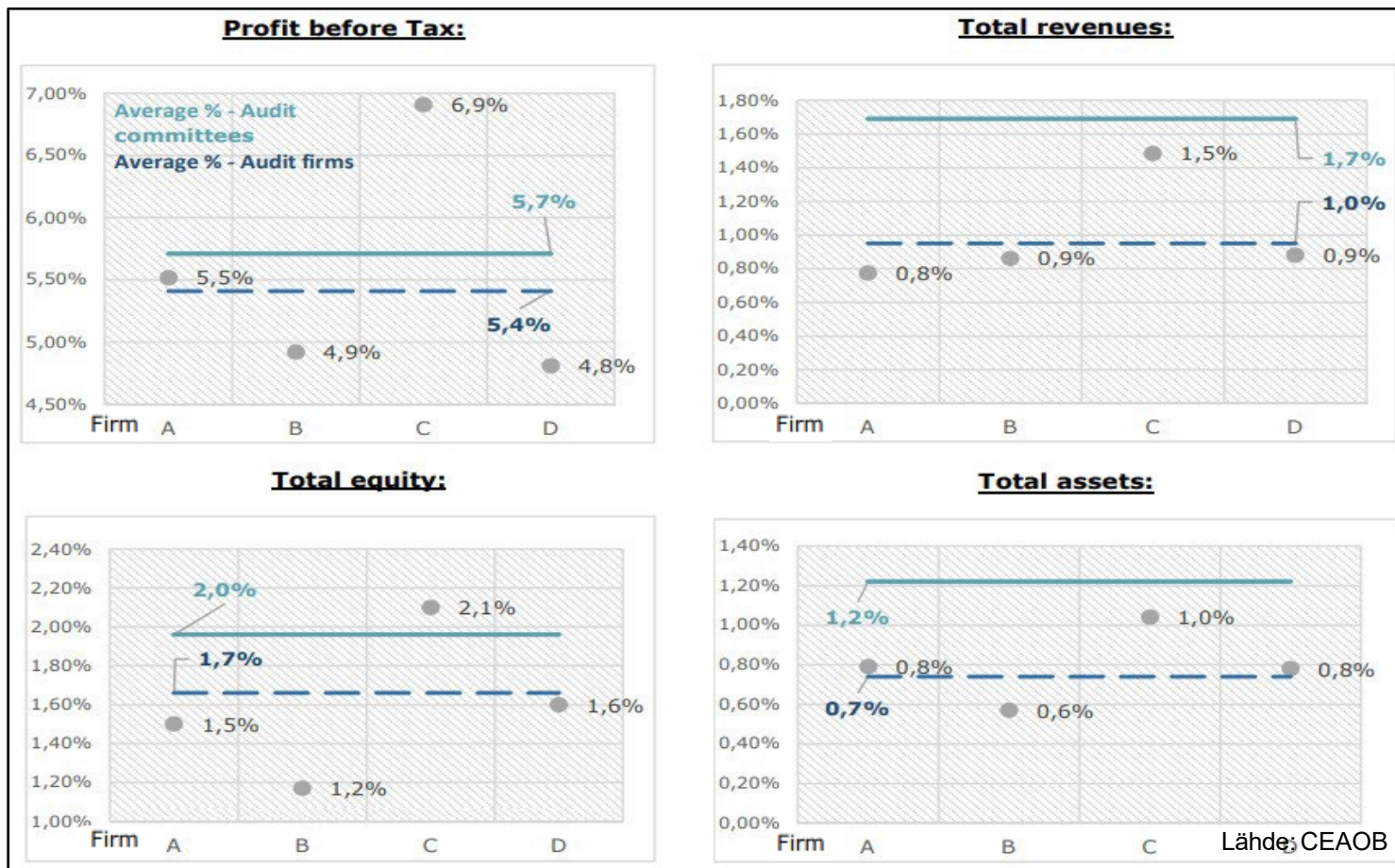

Suomalaisten ja eurooppalaisten yhtiöiden vastaukset linjassa keskenään

Tarkastusvaliokuntien ja tilintarkastajien käyttämät olennaisuustasot

Eurooppalaiset yhtiöt:
Tarkastusvaliokuntien
olennaisuustasot olivat
tilintarkastajia korkeampia

- Vastaukset eivät kerro tarkempaa syytä olennaisuustasojen erolle
- Tarkastusvaliokunnat tarkastelevat olennaisuutta sekä IFRS:n että tilintarkastuksen näkökulmasta
- Vastauksissa tilintarkastusyhteisö C:n tilintarkastajilla oli laajemmin korkeammat olennaisuustasot kuin muilla tilintarkastajilla

Olennaisuuskyselyn johtopäätökset

Audit committees need to enhance dialogue with auditors on materiality matters, taking even further steps when appropriate by:

- Sharing their views on the main key performance indicators relevant to the situation and discussing contradictions, if any, with the benchmark selected by auditors for determining the overall materiality;
- Challenging with due care the appropriate overall materiality percentages assessed by auditors. To this end, audit committees may consider enhancing their expectations, carefully assessing the amount of an omission or misstatement that could influence the economic decisions of the financial statements' users;
- Paying attention to particular classes of transactions, account balances and disclosures, for which a specific lower materiality would be expected;
- Putting more emphasis on the materiality level in the auditors' selection process and assessing the impact of the materiality determined on the audit scope and insofar on the audit quality.

While recognizing the fundamental role of judgment in assessing audit materiality, **standard setters** may enhance the requirements on audit materiality by:

- Considering for PIE audits the disclosure of overall materiality and its assessment basis not only in the additional report to the audit committee but also in the audit report.

Auditors need to stand back and may reconsider certain aspects of their practice when assessing audit materiality by:

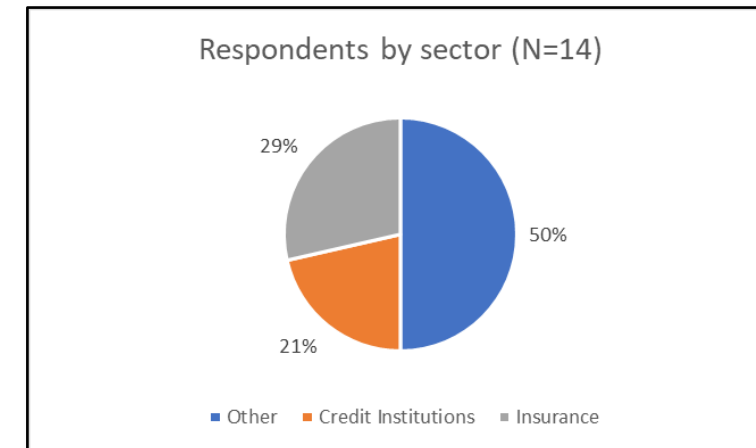
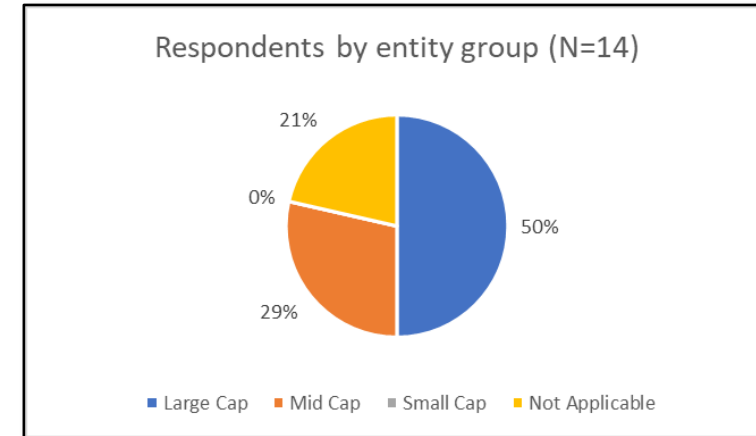
- Paying greater attention to the needs of financial statements' users when identifying the most relevant benchmark applicable to the audited entity, being sensitive to the key metrics and drivers they are following (e.g. EBITDA, Return on Equity...);
- Carefully assessing the circumstances when specific materiality of a lesser amount for particular classes of transactions, accounts or disclosures needs to be determined.

Lähde: CEAOB

Keskustelua olennaisuustasoista ja niiden määrittelyssä käytetystä harkinnasta mahdollisesti hyvä lisätä – pohjana voi käyttää esim. CEAOB:n raporttia

Markkinaseurantakysely 2022

- Kyselyn aihe-alueet (kysymysten lukumäärä)
  - Tarkastusvaliokunnan kokoonpano ja asiantuntemus (1)
  - Tarkastusvaliokunnan vuorovaikutus hallituksen kanssa (2)
  - Tilintarkastajan riippumattomuus (9)
  - Tilintarkastajan valinta (15)
  - Tilintarkastustoiminnon arviointi (6)
  - Taloudellisen raportointiprosessin arviointi (1)
- CEAOB on kehittänyt kysymyksiä sekä vastausvaihtoehtoja edelliseen kyselyyn verrattuna
- Otoskoko oli Suomessa pienempi vuonna 2022 kuin 2019

Lähde: Finanssivalvonta

Fivan pankkien teema-arvio 2022 hallitustyöskentelystä

- Toteutettiin keväällä ja kesällä 2022
- Otokseen kuului 10 Fivan suorassa valvonnassa olevaa pankkia (eli ei EKP:n valvonnassa olevia pankkeja)
- Arvioitiin pankkien hallitusten osallistumista riippumattomien valvontatoimintojen resurssointiin ja toimintojen tehokkuuden arviointiin
  - Riippumattomat valvontatoiminnot: riskienhallinta, säännösten noudattamista koskeva valvonta ja sisäinen tarkastus
- Kerättiin tietoa siitä, miten hallitukset haastavat toimivaa johtoa ja sen hallitukselle toimittamia esityksiä sekä riskinottohalukkuutta koskevaa dokumentaatiota
- Havainnot tehtiin hallitusten kokouspöytäkirjojen ja niiden liitteiden pohjalta

Valvottavatiedote 2.11.2022 – 49/2022

Teema-arvio: Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevien pankkien hallitusten työskentelyssä on kehitettävää

Finanssivalvonta toteutti keväällä ja kesällä 2022 teema-arvion, jossa arvioitiin pankkien hallitusten osallistumista riippumattomien valvontatoimintojen (riskienhallinta, säännösten noudattamista koskeva valvonta ja sisäinen tarkastus) resurssointiin ja toimintojen tehokkuuden arviointiin. Lisäksi arvioissa kerättiin tietoa siitä, miten hallitukset haastavat toimivaa johtoa ja sen hallitukselle toimittamia esityksiä sekä riskinottohalukkuutta koskevaa dokumentaatiota.

Teema-arvion otokseen kuului 10 Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevaa pankkia ja havainnot tehtiin hallitusten kokouspöytäkirjojen ja niiden liitteiden pohjalta.

Teema-arviossa havaittiin mm. seuraavia puutteita:

1. Hallitukset käsittelevät hyvin harvoin, jos lainkaan, riippumattomien valvontatoimintojen resursseja. Hallitus on kuitenkin viime kädessä vastuussa siitä, että riippumattomilla valvontatoiminnoilla on tehtäviensä hoitamiseksi riittävä hallinnollinen asema, toimivalta ja voimavarat (laki luottolaitostoiminnasta 610/2014, LLL, 9:8 § 2 mom.).

Linkki: [Valvottavatiedote 2.11.2022 – 49/2022](#)

Sisäisen laadunvalvonta- ja riskienhallintajärjestelmien sekä sisäisen tarkastuksen tehokkuuden seuranta ja arviointi

CEAOB:n markkinaseurantakyselyn vastaukset (suomalaisyhtiöiden osalta):

- Kaikki keskustelivat tilintarkastajan kanssa
- 80% tarkasteli sisäisen tarkastuksen raportteja
- 67% keskusteli sisäisen valvonnan/tarkastuksen johtaja kanssa
- 13% teetti ulkopuolisen konsultin arvion
- 20% vastasi lisäksi jotakin muuta, esim. “An external consultant review of the internal audit function is regularly commissioned, although did not take place during the chosen reference period.”

Fivan pankkien teema-arvion suosituksia:

- Fiva suosittaa, että hallitukset edellyttävät toimivalta johdolta säännöllisesti selvitystä, jonka perusteella hallitus voi arvioida riippumattomien valvontatoimintojen suorittaman valvonnan tehokkuutta
- Fiva suosittaa, että laitoksen sisäisen tarkastuksen toimintaa arvioidaan säännöllisesti (vähintään viiden vuoden välein) riippumattoman arvioitsijan toimesta

**Tärkeää tehdä säännöllinen arviointi
sisäisen valvonnan ja tarkastuksen sekä riskienhallintajärjestelmien tehokkuudesta**

Hallituksen ja tarkastusvaliokunnan tapaamiset vuoden aikana tilintarkastajan sekä sisäisen tarkastajan kanssa ilman toimivaa johtoa

CEAOB:n markkinaseurantakyselyn vastaukset (suomalaisyhtiöiden osalta) tarkastusvaliokunnan ja tilintarkastajan tapaamisista ilman johtoa:

- 27% Ei koskaan
- 20% Kerran
- 20% Kaksi kertaa
- 20% Enemmän kuin neljä kertaa
- 13% Neljä kertaa

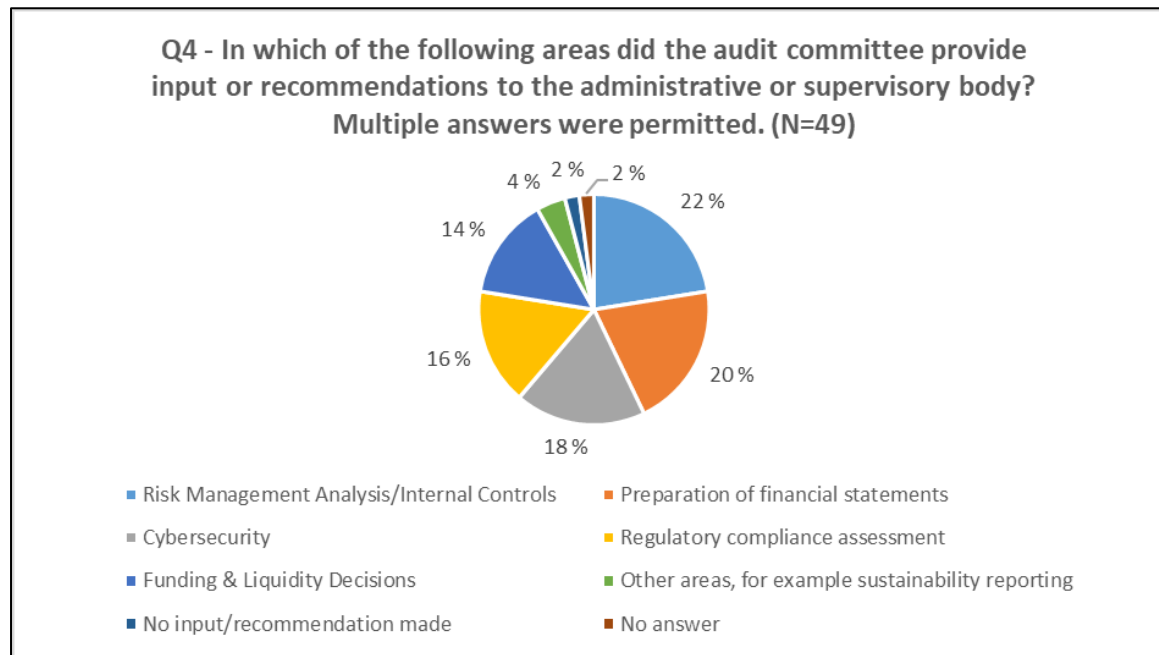
Fivan pankkien teema-arvion suosituksia:

- Fiva suosittaa, että hallitus kuulee vähintään vuosittain sisäisen tarkastuksen edustajaa ilman toimivan johdon läsnäoloa
- Fiva pitää myös hyvänä käytäntönä sitä, että riskienhallinnasta ja säännösten noudattamisen valvonnasta vastaavia henkilöitä kuullaan henkilökohtaisesti hallituksessa

Tilintarkastajaa ja sisäistä tarkastajaa olisi hyvä kuulla myös ilman toimivaa johtoa

Osa tarkastusvaliokunnista on avustanut hallitusta kestävyysraportointikysymyksissä

CEAOB:n tarkastusvaliokuntakyselyn vastaukset (suomalaisyhtiöiden osalta) osoittivat, että hallitukselle on annettu ehdotuksia/suosituksia kestävyysraportoinnista

Lähde: Finanssivalvonta

Tuleva yritysten kestävyysraportointia koskeva direktiivi (CSRD):

- Tarkastusvaliokunnan tehtäviin olisi sisällyttävä velvoite tiedottaa tarkastuksen kohteena olevan yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön hallinto- tai valvontaelimelle kestävyysraportoinnin varmentamisen tuloksista ja selittää, miten kestävyysraportoinnin varmentaminen edisti kestävyysraportoinnin luotettavuutta ja mikä tarkastusvaliokunnan rooli tässä prosessissa oli

Markkinaseurantakyselyn johtopäätöksiä suomalaisyhtiöiden osalta

- Säännöllinen arviointi sisäisen valvonnan ja tarkastuksen sekä riskienhallintajärjestelmien tehokkuudesta tärkeää
- Tilintarkastajaa ja sisäistä tarkastajaa olisi hyvä kuulla myös ilman toimivaa johtoa
- Tarkastusvaliokuntien tulisi säännöllisesti seurata tilintarkastuksen suorittamista ja tilintarkastajan riippumattomuutta
- Osa tarkastusvaliokunnista on avustanut hallitusta kestävyysraportointikysymyksissä
- Tarkastusvaliokunnan asiantuntemukselle ja riippumattomuudelle on kasvava tarve
- Tarkastusvaliokunnilla on tärkeä taloudellisen raportoinnin luotettavuuteen myötävaikuttava rooli

Yhteenveto

- CEAOB:n olennaisuuskysely 2021
  - [Suomalaisyhtiöiden tuloksista Markkinatiedotteessa 2/2021](#)
  - Eurooppalaisten yhtiöiden tuloksista [CEAOB:n raportissa Materiality in the context of an audit – July 2022](#)
- CEAOB:n markkinaseurantakysely 2022
  - Kyselylomake lisätty Fivan sivuille
  - Eurooppalaisten yhtiöiden tulokset julkaistaan vuonna 2023
- Fivan pankkien teema-arvio 2022
  - Havainnot ja suositukset [valvottavatieedotteessa 2.11.2022 – 49/2022](#)

The screenshot shows the FIN-FSA website interface. At the top, there is a navigation bar with links for 'Tiedotteet ja julkaisut', 'Lomakkeet', 'Tilastot', 'Sääntely', 'Raportointi', 'Rekisterit', and 'MEDIALLE'. Below the navigation bar is the FIN-FSA logo and a search bar. The main content area features a breadcrumb trail: 'Pääomamarkkinat > Liikkeeseenlaskijat ja sijoittajat > IFRS-tilinpäätösvalvonta > Tarkastusvaliokunnat ja tilintarkastus'. The page title is 'Tarkastusvaliokunnat ja tilintarkastus'. The main text describes the role of the supervisory authority in auditing and supervision, mentioning the European Union's audit regulation and the Finnish Audit Act (TTL 9 luku 2 §). A sidebar on the left lists various market categories under 'Pääomamarkkinat', such as 'Sijoituspalvelun tarjoajat', 'Rahastoyhtiöt', and 'Pörssi ja muut kauppapaikat'.

Linkki: [Tarkastusvaliokunnat ja tilintarkastus](#)